

“PAZAR BİLGİLERİ” ALT BAŞLIKLARI VE İÇERİĞİ

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları

Latin Amerika'nın istikrarlı ekonomilerinden biri olan Peru'da, ülkenin dış ticarete açık yapısı gelişime katkı sağlamaktadır. Son yıllarda küresel ekonomiye daha çok dahil olmak isteyen Peru, ticaretin serbestleştirilmesine yönelik bir dış ticaret politikası benimsemiştir.

Hâlihazırda toplam 24 ticaret anlaşması yürürlükte olan Peru'nun, Türkiye, El Salvador, Hindistan ve Nikaragua ile STA müzakereleri devam etmektedir. 2024 yılında Hong Kong ile imzalanan STA ve 2025 yılında Endonezya ile imzalanan kapsamlı ticaret anlaşmasının da yakın zamanda yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Peru, Brezilya ve Guatemala ile de STA müzakerelerini tamamlamıştır.

25 Ocak 2022 tarihinde OECD'ye üyelik sürecini başlatan Peru, uyum süreci doğrultusunda ekonomik yönde yeni adımlar atmaktadır. Peru'nun OECD üyeliğinde uzun vadeli büyüme, kayıt dışılıkla mücadele, kamu finansmanını güçlendirme ve yeşil ekonomik dönüşümü sağlama başlıklı 4 ana konu dikkat çekmektedir.

Ayrıca, Peru 2023 yılı Temmuz ayında Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşması'nı resmen kabul eden ilk Latin Amerika ülkesi olmuştur.

-Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Peru ithalat rejimi Genel Gümrük Kanunu'nda düzenlenmiştir ve tüketime yönelik ithalat, yeniden ithalat ve geçici ithalata ilişkin düzenlemeleri içermektedir. İthalatı serbest olan ürünlerin ithalatı için Peru Gümrüklerine (www.sunat.gob.pe) gümrük beyannamesi, ticari fatura, konşimento, paketleme listesi ve sigorta belgesi sunulması gerekmektedir. Ürünün ANDEAN Topluluğu ülkelerinden birinden (Kolombiya, Ekvator ve Bolivya) ithal ediliyorsa, tercihli rejimden faydalanılması için ürünün menşeyini gösteren belgenin de ibraz edilmesi gerekmektedir.

İthalatta miktar kısıtlamaları bulunmamaktadır. Ancak, insan sağlığı ve yaşamını, genel ahlakı, doğal kaynakları, tarihi ve kültürel mirası korumak amacıyla bazı ürünlerin ihracatı veya ithalatında kısıtlamalar bulunmakta olup, söz konusu ürünlere ilişkin listeye gümrük idaresinin internet sitesinden ulaşılabilir. (<https://www.sunat.gob.pe/customsinformation/restrictedgoods/index.html>). İşlenmiş gıda ürünleri için gıda sağlık tescili; hayvansal, bitkisel ve yan ürünleri için Sağlık Sertifikası istenmektedir. (<https://www.digesa.minsa.gob.pe/>, <https://www.gob.pe/senasa>)

2010 yılında faaliyet başlayan Dış Ticaret için Tek Pencere (Ventanilla Unica de Comercio Exterior - “VUCE”) sistemi ticaretin kolaylaştırılmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Sistem ithalat/ihracat/uluslararası taşımacılık operasyonlarında yer alan kuruluşların prosedür ve belgelere elektronik ortamda erişimini sağlamaktadır. Dış ticaret işlemlerinde fiziki belgeler yerine elektronik belge edinilmesi yoluyla her işlem için ortalama 168 soles tasarruf edildiği

düşünülmektedir. Dış ticaret işlemleri için gerekli birçok belge (menşe belgesi, ithalat izinleri vs) sistem üzerinden edinilebilmektedir. (www.vuce.gob.pe)

Ülkeye getirilen bazı ürünler, 12 ay gümrük vergisi ödenmeden antrepoda saklanabilmektedir. Bu süreçte, ithalatçı antrepoda tutulan malın vergilerini ödeyebilir, gümrük işlemlerini yapabilir veya malları yeniden ihraç edebilmektedir. İthalatçılar bu işlemi tüm ithalat partisi için yapabileceği gibi ithalatın belirli bir kısmına da uygulayabilmektedir. Bu işlemde ödeme, getirilen tüm mallara göre veya ithalatçının ihtiyacına göre de ayarlanabilmektedir. Söz konusu ürünlere ilişkin listeye aşağıdaki adresten erişilebilmektedir.

Peru ihracat rejimi, dahilde işleme, gümrük depolama ve transit rejimlerinin yanı sıra özel veya istisnai gümrük rejimlerini içermektedir. Özellikle; hizmetler sektörünün geliştirilmesine yönelik yeni bir ihracat rejimi geliştirilmekte olup, bu sistem içinde vergi ve kiralarda uygun şartlar yaratılarak uluslararası firmaların bölgedeki merkezlerini Peru'ya taşımaları teşvik edilmektedir.

Ayrıntılı ithalat ve ihracat rejimi bilgileri Peru Gümrük ve Vergi İdaresi (SUNAT) web sayfasından edinilebilir. (<https://www.sunat.gob.pe/legislacion/aduanera/index.html>)

- **Gümrük Vergileri**

Peru son derece düşük gümrük vergilerine sahiptir. Peru tarafından uygulanan MFN vergileri ortalama oranı 2013'te % 3,2 iken 2021'de Dünya Ticaret Örgütü üyeleri arasında en düşük oranlardan biri olan % 2,1'ye düşmüştür.

Peru basit ve neredeyse yatay bir tarife yapısına sahiptir. Ülkenin tüm tarife satırlarında uyguladığı gümrük vergisi oranları % 0, % 4, % 6 ve % 11 olarak belirlenmiştir. Tarifelerin % 70'inde sıfır, %21'inde % 6, % 9'unda ise % 11 gümrük vergisi (özellikle tekstil ve giyim ürünlerinde) uygulanmaktadır. % 4 gümrük vergisi ise 98 inci fasılda sınıflandırılan kısıtlı sayıdaki ürüne uygulanmaktadır.

İthal edilen ürünler gümrük vergisinin yanı sıra, % 16 KDV ve % 2 belediye vergisine tabidirler.

Sigara, bira, şarap ve likör gibi bazı ürünlere belirli oranlar kapsamında özel tüketim vergisi uygulanmaktadır. Ayrıca, Peru'ya kullanılmış araç ithal edilmesi mümkün olup, kullanılmış araçlar için %40 özel tüketim vergisi bulunmaktadır.

Değeri 2000 ABD dolarını aşan ürünlerin ithalatında, ithalat işlemlerini yürütmek için Peru gümrük idaresi tarafından yetkilendirilen gümrük müşavirlikleri ile çalışılması gerekmektedir.

- **İç Vergiler ve Oranları**

Peru vergi sisteminde yer alan vergiler; gelir vergisi, kurumlar vergisi (%30), katma değer vergisi (%18), ÖTV (Excise Tax), net varlıklar üzerinden alınan geçici vergiler (1 milyon Solden sonra %0.4), mali işlemler vergisi (0.005) ve emlak vergisinden (%0.2 - %1) oluşmaktadır.

Gelir vergisi dilimleri ve oranlarına ilişkin bilgiler aşağıda gösterilmektedir. 2026 yılı itibariyle bir vergi dilimi 5500 Soldur.

- 5 vergi birimine kadar: %8
- 5 ila 20 vergi birimi arasında: %14
- 20 ila 35 vergi birimi arasında: %17
- 35 ila 45 vergi birimi arasında: %20
- 45 vergi birimi ve üzerinde: %30

Yabancı kişiler 12 aylık bir dönem içerisinde 183 günden fazla Peru'da ikamet ederlerse vergi yükümlüsü olarak kabul edilirler.

- **Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar**

INACAL “Instituto Nacional de Calidad” (Ulusal Kalite Enstitüsü) Peru'da standardizasyon, metroloji ve akreditasyon konularının yürütülmesinden sorumlu en yüksek düzenleyici kuruluştur. INACAL, Peru Üretim Bakanlığına bağlı bir kuruluş olup, kamu hukuku kapsamında idari, işlevsel, teknik, ekonomik ve mali özerkliğe sahiptir.

INACAL, sektörel kalite altyapısı politikalarını yürütmek, uluslararası düzenlemeler doğrultusunda standardizasyon, akreditasyon, metroloji ve uygunluk değerlendirmesi konularını düzenlemek ve ülke genelindeki kalite altyapısı hizmetlerini desteklemekten sorumludur.

Peru'daki teknik düzenlemelerin Dünya Ticaret Örgütüne bildiriminden ve takibinden sorumlu kuruluş ise Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı (MINCETUR) olarak görülmektedir. Teknik düzenlemeler Peru Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı'nın internet sitesinden (<http://consultasenlinea.mincetur.gob.pe/webRT/frmBuscador.aspx>) sorgulanabilmektedir.

MINCETUR zorunlu teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmeleri konularında, INACAL ise gönüllü standartlar konularında başvuru merciidir.

- **Test Etme, Muayene ve Belgelendirme**

Teknik düzenlemeler genellikle insan sağlığı ve güvenliğini korumak ve tüketicilere doğru bilgi sağlamak amacıyla özellikle eczacılık ürünleri, sıhhi ürünler, tıbbi cihazlar ve gıda ve içeceklerle ilişkin olarak yapılmaktadır.

Ayrıca 1 yıllık bir süre için, milli güvenlik, sağlık ve çevre konularında acil teknik düzenlemeler de uygulanabilmektedir. Bu tür düzenlemelerin süresi uzatılabilmekte veya normal teknik düzenlemelere de dönüştürülebilmektedir. Son yıllarda oyuncaklar için acil teknik düzenlemeler yapılmıştır.

Teknik düzenlemelere konu olan ürünler için Bakanlıklarca görevlendirilmiş bazı kamu ve özel kuruluşlarca belge düzenlenmesi gerekmektedir. Teknik düzenlemelere konu olan ürünlerin imalatçı ve ithalatçıları ilgili Bakanlıklara 1 yıllığına verilen ve sonrası için tekrar yenilenebilen uygunluk bildirimini için müracaat ederler. İthalatçılar bu bildirimini tüm gümrük işlemleri için kullanırlar.

Uygunluk değerlendirme ve test kuruluşlarının listesine de INACAL'ın internet sitesinde erişilebilmektedir. (<https://www.inacal.gob.pe/acreditacion/categoria/acreditados>)

- **Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme**

Peru, gıda ürünleri konusunda sıkı düzenlemelere sahip olarak görülmektedir. Endüstriyel gıdalara ilişkin sağlık kayıt işlemleri Sağlık Bakanlığı'na bağlı Çevresel Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü (DIGESA) tarafından yürütülmektedir. Rekabetin ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Kurumu (INDECOPI) bünyesinde yer alan Tüketici Koruma Ofisi ise gıda ve içeceklerin etiket kontrolünden sorumludur.

Tüm ambalajlı gıda ve içecek ürünlerinin etiketinde bulunması gereken bazı bilgiler aşağıda yer almaktadır:

- **Ürün Adı:** Ürünün adı açıkça belirtilmelidir.
- **İçindekiler ve Katkı Maddeleri:** Üründeki tüm bileşenler, katkı maddeleri ve kullanım talimatları etiket üzerinde yer almalıdır.
- **Üretici Bilgileri:** Üreticinin adı ve adresi etiket üzerinde bulunmalıdır.
- **İthalatçı Bilgileri:** İthalatçının adı, ticari adı, adresi, telefon numarası ve vergi numarası (RUC) etiket üzerinde yer almalıdır.
- **Sağlık Kayıt Numarası:** Ürünün, yetkili sağlık kurumları tarafından onaylandığını gösteren kayıt numarası belirtilmelidir.
- **Son Tüketim Tarihi:** Ürünün son kullanma tarihi, üreticinin belirlediği raf ömrüne göre belirtilmelidir.
- **Üretim Lot Kodu ve Koruma Koşulları:** Ürünün üretim lotu ve özel saklama koşulları (varsa) etiket üzerinde yer almalıdır.
- **Net Ağırlık veya Hacim:** Ürünün net ağırlığı veya hacmi belirtilmelidir.
- **Menşei Ülke:** Ürünün üretildiği ülke etiket üzerinde yer almalıdır.

Etiket ayrıca varsa tehlikeli muhteviyata ilişkin bilgileri de içermelidir. Bu bilgiler açık ve görülebilir şekilde İspanyolca olmalıdır.

Paketlenmiş ithal gıda ürünlerinin üzerinde, satış noktasına gelmeden önce, etiket bilgilerinin İspanyolca olarak yer alması gerekmektedir. İthal edilen ürünlerin ilgili gerekleri karşılamaması halinde, ithalatçılara özel depolarda etiketlemenin uygun hale getirilmesi için gümrükleme izni verilmektedir.

Şeker, tuz ve doymuş yağ içeren gıda ve içeceklerde, bu bileşenlerden belirli sınırları aşan miktarlarda bulunuyorsa, etiket üzerinde uyarı bulunmalıdır. Bu uyarı, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen kriterlere göre yapılmaktadır.

Gıda ambalajları gıda güvenliğini etkilemeyecek zararsız maddelerden yapılmalıdır. Sağlık Bakanlığının standartlarına göre ambalajlar ürünün kalitesini son kullanım tarihine kadar muhafaza edecek şekilde imal edilmelidir. Geri dönüşümden elde edilen kağıt, karton ve plastiklerin gıda ambalajında kullanımını yasaktır.

Gıda ve içecek imalatında kullanılan girdi ve katkı maddeleri DIGESA tarafından oluşturulan sağlık kalite şartlarına uygun olmalıdır. Gıda katkı maddelerinin Codex Alimentarius'un gıda katkı maddeleri listesinde yer alması zorunludur.

- **Teknik Engeller**

Genel olarak ülkeye yapılan ithalatta kısıtlama bulunmamaktadır. Bununla beraber, sağlık, güvenlik ve çevre konularıyla ilgili olarak bazı sınırlamalar uygulanabilmektedir. Bu gibi durumlarda ithalat için ilgili kurumlardan alınacak bazı izinler ve belgeler gerekmektedir. Aşağıdaki listede bu tür ürünler ve izin mercileri belirtilmiştir:

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı: Telekomünikasyon cihazları ve radyo verici ekipmanları

Dışişleri Bakanlığı: Peru sınırları konusunu anlatan veya gösteren kitap, CD, harita, disk, defter, dergi veya diğerleri

İçişleri Bakanlığı (SUCAMEC): Silah, tabanca, mermi, patlayıcı madde ve benzeri

Üretim Bakanlığı (DIQPF): Amonyum nitrat bileşenler ve bazı kimyasallar

Üretim Bakanlığı (DOPIF): Ozon tabakasını incelten/zarar veren maddeler

Üretim Bakanlığı (SANIPES): Tüketim, araştırma ve üretim amaçlı hidrobiyolojik kaynaklar; küçük deniz memeli hayvanlar, alabalık yumurtaları, hidrobiyolojik ürün ve kaynakları

Sağlık Bakanlığı (DIGEMID): İlaç ve bitkisel ürünler; kozmetik ürünler; tıbbi, cerrahi veya dental amaçlı ekipmanlar;

Sağlık Bakanlığı (DIGESA): Yiyecek ve içecek; dezenfektan ve pestisitler; atıklar

Tarım Bakanlığı (SENASA): Bitkisel ve hayvansal ürünler, tarımsal ilaçlar, hayvan sağlığı ile ilgili ürünler

Tarım Bakanlığı (INRENA): Canlı veya cansız hayvan ve bitki

Enerji ve Maden Bakanlığı (OSINERGMIN): LPG gaz; benzin; diğer hidrokarbonlu ürünler

Enerji ve Maden Bakanlığı (IPEN): İyonlaştırıcı radyasyon kaynaklı ürünler

Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı: Kumar oyunları ve makinaları

<https://www.sunat.gob.pe/legislacion/procedim/despacho/procAsociados/despa-pe.00.06.htm>

İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir. Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: <https://teknikengel.gov.tr/>

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik

suretiyle ilgili ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. Pazarın Özellikleri

- Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları (başvuru belgeleri ve yetkili merci vb.)

Rekabetin ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Kurumu (INDECOPI), Peru'da fikri mülkiyet haklarını koruyan yasal hükümlerin uygulanmasından ve bu hakların kaydedilmesi için yapılan başvurulardan sorumludur. INDECOPI, çeşitli müdürlükleri aracılığıyla ulusal ve uluslararası fikri mülkiyet taahhütlerinin uygulanmasını koordine eder ve uyumunu izler. (<http://www.indecopi.gob.pe>)

Peru, WTO ve WIPO üyesidir. 1994 Aralık ayında ülke, Dünya Ticaret Örgütü'nün TRIPs (Trade-Related Aspects of Intellectual Property) sözleşmesini kabul etmiştir.

Peru pazarına girmek isteyen iş adamlarımızın öncelikle marka tescili yaptırmaları tavsiye edilir. Marka tescili 4 aydan fazla zaman almaktadır.

Telif Hakkı Müdürlüğü (DDA), telif hakkı ve ilgili hakların korunmasından sorumlu ulusal otoritedir ve yargıya ilişkin davalarda ilk idari mercidir. Buluşlar ve Yeni Teknolojiler Müdürlüğü (DIN), icat patentleri, endüstriyel tasarımlar, koruma sertifikaları, yerli halklara ait bilgiler, bitki çeşitliliği sertifikaları ve diğer yeni teknolojiler için başvurulardan sorumludur. DIN aynı zamanda anlaşmazlıkların çözümü için ilk idari mercidir. Ayırt Edici İşaretler Direktörlüğü (DSD) ticari markaları, ticari adları ve ticari sloganları, menşe başvurularını, coğrafi işaretleri kayıt altına alır. DSD, kayıtlı patentlere ilişkin anlaşmazlıkların çözülmesinin yanı sıra kayıtların iptali durumlarında ilk idari mercidir. Ayrıca, bazı davalarda temyiz mercidir.

- Dağıtım Kanalları

Nüfusun yoğun olduğu Lima` da perakende sektörünün son derece gelişmiş olduğu görülmektedir. “Süper marketler”, “çok katlı mağazalar”, “zincir mağazalar” yoluyla faaliyet gösteren perakende sektörünün bilinen firmaları aynı zamanda Arjantin ve Şili gibi diğer Latin Amerika ülkelerinde de varlık göstermektedir. Özellikle hızlı tüketim malları ihraç etmek isteyen firmalar ilgili marketler kanalıyla işlem yapmaktadır.

Peru pazarında iş yapmak isteyen firmalarımıza pazarı iyi tanıyan ve sektördeki gelişmeleri yakından takip edebilecek bir yerel temsilci ile çalışmalarını tavsiye edilmektedir. Nüfusun %30'unun başkent Lima'da yaşaması ve ülke milli gelirin %50'sinin Lima ve çevresinde yaratılması dolayısıyla, satış faaliyetlerinin Lima merkezli olarak yürütülmesi düşünülebilir. Lima'daki temsilcilerin genel olarak Arequipa, Chiclayo ve Trujillo şehirlerinde de satış temsilcilikleri bulunmaktadır.

Dağıtım kanalları ile ilgili farklı bir bakış açısı ise yerel iştirak veya şube kurmaktır. Sanayi makineleri veya girdileri ihraç eden firmalar bu yöntemi kullanmaktadırlar çünkü bu yöntemle daha efektif bir satış sonrası hizmet sunulabilmekte ve ürün tanıtımını daha etkili olarak

yapılabilmektedir. Ticari ve endüstriyel alanlara ait ücretler Lima’da oldukça yüksek olduğu için bu pahalı bir seçenek olarak değerlendirilebilmektedir.

- **Tüketici Tercihleri**

Perulu tüketiciler, satın alım yaparken özellikle periyodik servis gerektiren ürünlerde satış sonrası hizmetlere çok önem vermektedirler. Ürünün güvenilir bir dağıtıcı tarafından alıcının ihtiyaç duyduğu kalitede ve servis desteğinde satılması çok önemlidir. Örneğin Asya otomobilleri için servis ve bulunabilirlik kıstasları, söz konusu ürünleri Peru pazarında rekabette öne çıkarmaktadır. Diğer bir örnek ise madencilik ekipmanları için verilebilir.

Perulu tüketiciler internet ve internet ile ilgili teknolojileri yoğun olarak kullanmaktadırlar. Tüketicilerin % 94’ü satın almak istediği ürünü internette araştırmakta, % 50’si ise sadece mağazadayken akıllı telefonlarıyla ürün hakkında bilgi almaktadır. Ulusal ve uluslararası rekabetin artması, satın alma kararının daha dinamik olmasına neden olmaktadır.

Peru, 2009 yılında bölgedeki tüm e-ticaretin yalnızca %1,7’sini oluştururken, 2022 yılında %6,45 pay ile Latin Amerika bölgesinde altıncı sırada yer almıştır. 2022 yılında Peru’da internet üzerinden alışveriş yapan kişi sayısı yaklaşık 15 milyona ulaşmıştır. E-ticaret ve mobil ticaret nispeten düşük işlem maliyetlerine rağmen, Peru’da internet ve akıllı cihazlara erişimi sınırlı olan düşük gelirli nüfus arasında yeterince yaygın değildir.

Ülkedeki e-ticaret faaliyetlerinin büyük çoğunluğu halihazırda fiziki olarak perakende sektöründe varlık gösteren ve aynı zamanda kendi e-ticaret platformlarına sahip olan zincir mağaza devleri (Falabella, Cencosud ve Ripley) kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Söz konusu perakende şirketleri mobil pazarlama stratejileri geliştirerek yeni satış kanalları yaratmak istemektedirler.

Süpermarketlerin çevrimiçi satışları, pandemi döneminde ivme kazanmış olup, yakın gelecekte daha da artması beklenmektedir. Tottus ve Wong gibi süpermarketler, gıda ürünlerinin çevrimiçi satışını yapan ve sektörü yönlendiren şirketler olarak görülmektedir.

- **Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler**

Satış materyallerinin İspanyolca olarak hazırlanması büyük önem arz etmektedir. Peru halkının büyük çoğunluğu İspanyolca dışında başka bir dil bilmemektedir.

Ürün fiyatlandırma Peru pazarında önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Tayvan ve Kore gibi Asya ülkeleri tüketici elektronikleri, aygıt ve otomobil gibi ürünleri genellikle Avrupa ve Kuzey Amerika’ya oranla daha pahalıya satmaktadırlar. Fakat satış promosyonları ve hizmet altyapısındaki yatırımları ile rekabet güçlerini artırmışlardır.

Lima’nın çevresindeki bazı şehirlerde çoğu büyük satış temsilcilerinin küçük bölgesel ofisleri bulunmaktadır. Peru’nun geri kalan kısmı ise yeterince gelişmediği için teknoloji yoğun ürünler ilgi çekmemektedir. Madencilik ekipmanlarına özellikle maden arama faaliyetlerinin yoğun olduğu kırsal bölgelerde talep yüksektir.

Televizyon ve radyo reklamları, bu pazarda en etkili tanıtım araçlarıdır. Televizyonlarda birçok Türk dizisi yayımlanmakta ve yoğun ilgi çekmektedir. Türk dizilerinin yayımlandığı kanallar aracılığıyla yapılacak reklamların geniş kitlelere ulaşacağı değerlendirilmektedir. İnternet ve sosyal medya kullanımı ülke genelinde son yıllarda arttığından, sosyal medya ürün tanıtımı ve reklam için sıkça kullanılmaktadır.

Radyo, diğer iletişim araçları arasında en fazla kitleye ulaşandır, hatta çok izole olmuş yerlere bile radyo ile ulaşmak mümkün olmaktadır. Radyo Lima dışında yerel haberlere ve etkinliklere ulaşım bakımından temel iletişim aracıdır. Lima’da, birkaç tanesi ulusal olmak üzere 30 tane gazete yayınlanmaktadır. Yerel gazetelere birçok şehir merkezinden ulaşılabilir.

- **Kamu İhaleleri**

Özel yatırım teşvik politikalarının yürütülmesinden Ekonomi ve Maliye Bakanlığına bağlı bir kamu kuruluşu olan Özel Yatırım Teşvik Ajansı –PROINVERSION sorumludur. Proinversion yatırımcılara bilgi ve yönlendirme hizmetleri sunmakta; ekonomik planlar ve entegrasyon politikalarına uygun olarak özel yatırımlar için cazip bir ortam oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca özel şirketlerin kamu idareleri tarafından gerçekleştirilen altyapı çalışmalarına katılımını teşvik etmektedir. Proinversion'un ulaşım altyapısından turizme kadar farklı sektörlerde birçok yatırım projesi bulunmaktadır. Söz konusu projelere ilişkin bilgilere ilgili adresten ulaşılabilir: (<https://www.investinperu.pe/portafolio-app/>)

Proinversion dışında Peru Ulusal Altyapı Otoritesi (ANIN) tarafından da birçok altyapı projesi hayata geçirilmektedir. ANIN 200 milyon Sol veya daha fazla değere sahip mega projelerin veya yatırım programlarının oluşturulması ve uygulanmasından sorumlu kuruluş olarak bilinmektedir. ANIN tarafından yürütülen proje ve ihalelere belirtilen adresten ulaşılması mümkündür. (<https://psp.anin.gob.pe/inicio>)

Ayrıca, ANIN tarafından yürütülen projeler ile ilgilenen firmalar için bir veri tabanı oluşturulmuş olup, bu veri tabanı ile işbirliği veya konsorsiyum için firmaların birbiri ile iletişime geçmesi sağlanmaktadır.

Peru'daki devlet ihalelerinin bir kısmından da Devlet İhale Denetleme Kurumu (OSCE) sorumlu olmaktadır. İlgili kamu ihaleleri OSCE tarafından yürütülen Elektronik Devlet Satın Alım Sistemi (SEACE) üzerinden yayımlanmakta olup, ilgili platforma “<https://prod1.seace.gob.pe/portal/>” linki ile erişilebilmektedir.

Diğer taraftan, İçişleri Bakanlığı ihalelerine ise “<https://www.mininter.gob.pe/compras>” adresinden erişilebilmektedir.

3. Önemli Sektörler

- **Tarım ve Hayvancılık**

Peru, pasifik kıyısı (toplam alanın % 11’i, nüfusun % 52’si) , And Dağları (toplam alanın % 30’u, nüfusun % 36’sı) ve Amazon Ormanları (toplam alanın % 59’u, nüfusun % 12’si) olmak üzere 3 farklı coğrafyadan oluşmaktadır. Ülkenin söz konusu karma coğrafyadan oluşan yapısı

ülke ekonomisine de yansımaktadır. Peru'nun muazzam biyolojik çeşitliliği, birçok farklı endemik bitkinin yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Tarım, Peru ekonomisinde özellikle istihdam ve diğer ekonomik faaliyetlerle olan bağlantısı açısından büyük bir rol oynamaktadır. Peru'da tarım alanları, geniş coğrafyanın yalnızca %1,7'sini kaplamakla birlikte, ekilebilir arazi açısından sektörün ekonomiye etkisi oldukça büyüktür. 2025 yılında, tarım sektörü yaklaşık 4,5 milyon kişiye iş imkânı sunmuş ve bu rakam ülkenin toplam istihdamının %25'ini oluşturmuştur.

Peru'nun başlıca tarım ürünleri; avokado, yaban mersini, üzüm, kuşkonmaz, kahve, paprika, kakao, kereviz, şeker kamışı, pirinç, patates, muz, portakal, ananas, guava, elma, limon, mango, kinoa, şifalı bitkiler, palm yağı, soğan, buğday, kuru fasulye olarak sayılabilmektedir. Ülkenin kıyı ve Amazon bölgesinde çeşitli egzotik meyve ve sebzeler yetiştirilirken, And Dağları bölgesinde ise protein içeriği ve besin değeri yüksek olması nedeniyle kinoa, kiwicha ve tarwi gibi çeşitli tahıllar üretilmektedir.

Peru yaban mersini, üzüm, kinoa ve kuşkonmaz üretiminde dünya genelinde önemli bir yere sahiptir. 2025 yılında ülkenin ilk 10 ihraç ürünü arasında yaban mersini ve üzüm bulunmaktadır. 2025 yılında üzüm ihracatı 1,9 milyar ABD doları ile seviyesine ulaşırken, yaban mersini ihracatı ise 2,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Peru'nun hayvancılık sektörü ise Güney Amerika'nın diğer ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça düşük üretim seviyelerine sahiptir. Peru'nun sığır eti üretimi ve tüketimi Güney Amerika ülkelerinin en düşükleri arasında olup, yıllık kişi başına tüketim oranı yaklaşık 6 kilogramdır. Kanatlı etler ve deniz ürünleri ise temel hayvancılık ürünleri olarak görülmektedir.

- **Balıkçılık**

Deniz kaynaklarının çeşitliliği ve zenginliği sayesinde Peru'nun balıkçılık faaliyetleri öne çıkmaktadır. Peru, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) raporuna göre coğrafi konumu ve Humboldt Akıntısı'nın varlığı nedeniyle dünya deniz balıkçılığında üçüncü konumda yer almaktadır.

Peru'da balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörü, 2025 yılında ülkenin GSYİH'sinin yaklaşık %0,4'ini oluşturmakta olup, okyanus koşullarına bağlı olarak bu oran %0,7 ile %1 arasında değişmektedir. Kişi başına balık tüketimi yaklaşık 26 kg ile hem dünya ortalamasının hem de OECD ortalamasının üzerindedir.

Üretimin büyük kısmı Pasifik kıyısı boyunca yapılan deniz avcılığına dayanmaktadır ve bu faaliyetler toplam hacmin %97,4'ünü ve değer %84,8'ini oluşturur. Su ürünleri yetiştiriciliği ise daha küçük paya sahip olmakla birlikte gelişmekte olan bir sektördür; toplam hacmin %2,5'ini ve değer %15'ini oluşturur ve genellikle iç bölgelerde yapılmaktadır. Peru'nun balıkçılık sektörü büyük ölçüde Peru hamsisi üzerine kuruludur; bu tür toplam avın %77'sini oluşturmakta ve balık unu ile balık yağı üretiminin temelini teşkil etmektedir.

Bununla birlikte, Peru'daki deniz avcılığı üretimi El Niño gibi iklimsel olaylara oldukça duyarlıdır. El Niño dönemlerinde deniz suyu sıcaklıklarının anormal şekilde artması, Humboldt Akıntısı'ndaki besin maddelerinin dağılımını değiştirerek balıkların göç etmesine, azalmasına veya dağılmasına neden olmaktadır. Bu durum balıkçılık sektöründe önemli düşüşlere ve toplam av miktarında ciddi azalmalara yol açabilmektedir.

- Sanayi

Peru'nun sanayi yapısı, madencilik sektörü etrafında yoğunlaşmış ve bu sektör, ülkenin en stratejik ekonomik alanlarından biri olmuştur. Madencilik faaliyetleri, ülkenin temel gelir kaynaklarından biri olarak büyük bir öneme sahiptir. Ancak, madencilik dışındaki sektörlerin gelişimi, beklenen seviyeye henüz ulaşamamıştır. Bu durum, ülkenin ekonomik çeşitliliğinin artmasını engelleyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Madencilik dışında, Peru'nun sanayi yapısının gelişiminde öne çıkan diğer önemli alanlardan biri de hidrobiyolojik kaynaklardır. Peru'nun Pasifik Okyanusu'na olan kıyısı, balıkçılık ve balık işleme sektörlerinin gelişimini desteklemiştir. Peru, dünyanın en büyük balık unu ve yağ üreticisi olup, bu ürünler global pazarlarda oldukça talep görmektedir. Bu ürünler, özellikle Çin başta olmak üzere Danimarka, Almanya ve Belçika gibi ülkelere ihraç edilmekte ve Peru'nun dış ticaretine önemli katkılar sağlamaktadır.

Peru imalat sanayinin başlıca sektörleri arasında, değerli metaller ve demir dışı metaller; metalik olmayan mineraller; gıda; tekstil ve giyim; kimyasallar yer almaktadır. Kağıt, petrol arıtımı, metalik ve metalik olmayan ürün ile makine ve ekipman endüstrileri, son dönemde yüksek üretim değerleri kaydetmiştir.

Diğer taraftan, Peru'nun otomotiv sektörü henüz istenilen düzeyde gelişmemiştir. Ülkede otomotiv ve yedek parça üretimi bulunmamakta olup, otomotiv sektörü büyük ölçüde ithalata dayalıdır. Otomobil ve yedek parça üretimindeki bu eksiklik, ülkemiz için fırsatlar barındırmaktadır.

- Tekstil

Peru'da tekstil ve hazır giyim üretimi, yüksek kaliteli pamuk ve yün üretimi sayesinde son yıllarda önemli bir büyüme göstermiştir. Tekstil sektöründe 46.000'den fazla şirketin faaliyet gösterdiği bilinmektedir.

Peru Alpaka ve Vikunya yünü üretiminde dünyada birinci sırada yer almaktadır. Tekstil ve yün (alpaka, lama, vikunya) sektörlerinin gelişimi devlet tarafından teşvik edilmektedir. Alpaka ve lama yününden yapılan ürünler yüksek kaliteleri ile dünya çapında tanınırlığa sahiptir.

2025 yılında Peru'nun tekstil ürünleri ihracatı 1,7 milyar ABD doları iken, ithalatı ise 2,6 milyar ABD doları seviyesindedir. Peru'nun tekstil ürünleri ithalatında 25 milyon dolar ile Türkiye 12 nci sırada yer almaktadır. Giyim ve tekstil ürünlerinde ülkemizin kalite ve fiyat avantajına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, kumaş ve ipliğin yanı sıra üretimde kullanılan tekstil makine ve ekipmanlarına da talep bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Çin ve Bangladeş'ten yapılan tekstil ürünleri ithalatı sektörün gelişimini tehdit etmektedir. Çin'den yapılan tekstil ürünleri ithalatına kısıtlayıcı düzenlemeler getirilmesi özellikle küçük tekstil üreticileri tarafından sıklıkla talep edilmektedir.

- Hizmetler

Sektör inşaat, turizm ve finansal hizmetler ile telekomünikasyondan oluşmakta olup, bunların her biri hem hükümet hem de özel sektörden gelen ortak desteklerle gelişmeye devam etmektedir. Son yıllarda özellikle turizm ve inşaat sektörlerinde önemli gelişmeler yaşanmaktadır.

Peru, Amazon ormanları ve Machu Picchu gibi doğal ve tarihi güzellikleriyle dünya çapında en çok tercih edilen turizm merkezleri arasında yer almaktadır. Turizm sektörü, yolcu taşımacılığı, konaklama, yemek ve içecek hizmetleri, üretim ve seyahat sektörlerinin de gelişimine katkı sağlayarak ülke için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Peru kendine özgü mutfağı sayesinde gastronomi turizmi açısından da tercih edilmekte ve Peru restoranları dünya çapında yaygınlaşmaktadır.

Peru Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı'na göre 2025 yılında Peru'yu ziyaret eden uluslararası turist sayısı bir önceki yıla göre %4,5 artarak 3,8 milyon rakamına ulaşmıştır. Bu turistlerin %59'u Güney Amerika'dan, %19'su Kuzey Amerika'dan, %15'i Avrupa'dan ve %3,5'i Asya ülkelerinden gelmiştir. Peru'nun turizm faaliyetlerinde artış görülse de pandemi öncesi turist rakamlarına henüz ulaşamamıştır.

Peru'da inşaat sektörü ülkenin en dinamik sektörlerinden, ekonominin itici güçlerinden biri olmasına karşın 2025 yılında %6,5 büyüme göstermiştir. İnşaat sektöründeki büyüme büyük ölçüde kamu yatırımlarındaki artışken kaynaklanırken; özel yatırımların payının sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, inşaat malzemelerine olan talebin büyük çoğunluğu ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

Telekomünikasyon sektörünün gelişimi için de ülkede 5G hizmetlerinin başlatılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Peru'nun yatırım ajansı Proinversion tarafından telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesine yönelik projeler hayata geçirilmektedir.

Diğer taraftan, Peru'nun nispeten az gelişmiş bir finansal sistemi bulunmaktadır. 2023 yılı verilere göre Peru Finansal Sistemi toplamda 51 şirketten oluşmakta olup, bankacılık kuruluşları (17), finansal kuruluşlar (9), bankacılık dışı mikrofinans kuruluşları (23), merkez bankası (1) ve ziraat bankası (1) bu finansal sistemin parçalarıdır.

- Altyapı

Peru, rekabet gücünü artırmak ve Latin Amerika'da lojistik bir üs olmak için ulaşım altyapısını (karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı) geliştirmeye yönelik yatırımlar yapmaktadır.

Peru Ekonomi ve Finans Bakanlığınca hazırlanan Ulusal Altyapı Planına göre temel altyapı faaliyetlerinde 110 milyar ABD doları açık olduğu tahmin edilmektedir. Sektörler arasında bir dağılım yapılsa ulaşımda (%44), sanitasyon alanında (%20) ve sağlık sektöründe (%16) bir açık olduğu ve bu sektörlerde yatırımların artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Peru'da ulusal yolların %83,3'ü asfaltlı iken, yerel yolların sadece %15,2'si asfaltlıdır. 2021 yılına kadar asfaltsız olduğu tahmin edilen toplamda 146.010 km yol, mevcut tüm yolların %83,2'sini temsil etmektedir. Bu durum karayolu ulaşım altyapısındaki eksikliği gözler önüne sermektedir.

Peru'da toplam 35 tane havaalanı bulunmasına karşın, yolcu yoğunluğu en yüksek ana havalimanı, Lima'daki "Jorge Chavez Uluslararası Havaalanı"dır. Yüksek yolcu kapasitesi nedeniyle söz konusu havaalanının genişletilmesine karar verilmiştir. Genişletme çalışmaları kapsamında ikinci pistin inşaatı tamamlanmış olup, yeni terminal binasının inşaat süreci devam etmektedir. 37 milyon yolcu kapasiteli yeni terminalin inşaat sürecinin 2025 yılında tamamlanması beklenmektedir.

Her yıl önemli miktarda altyapı projesi devlet-özel sektör işbirliği ile gerçekleştirilmekte ve yabancı firmalar yerli firmalarla eşit haklara sahip olarak söz konusu projelere iştirak edebilmektedirler. Ülkede uluslararası rekabete girebilecek yeterlikte firma bulunmadığından, müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetlerinin büyük kısmı yabancı firmalar tarafından yürütülmektedir. Sektördeki deneyim ve bilgileri ile Türk Müteahhitlik firmalarının bu alanlarda öne çıkacağı düşünülmektedir.

- **Madencilik**

Peru, dünyanın en büyük madenlerine ev sahipliği yapmakta olup, ABD Jeoloji Araştırmaları Kurumu (US Geological Survey) verilerine göre Peru'nun dünya bakır rezervlerinin %10,2'sine, altın rezervlerinin %3,9'una, gümüş rezervlerinin %21,8'ine, çinko rezervlerinin %8,7'sine, kurşun rezervlerinin %5,2'sine ve kalay rezervlerinin %3,1'ine sahip olduğu belirtilmektedir. Peru, dünya çapında çinko ve molibden üretiminde ikinci, bakır, gümüş ve cıva üretiminde üçüncü, kalay ve kurşun üretiminde ise dördüncü sırada yer almaktadır.

Madencilik Peru ekonomisinin en önemli sektörü olup, ülkenin gelirlerinin çoğu maden şirketlerinden alınan vergilerden oluşmaktadır. Özellikle bakır, altın, gümüş, çinko ve kurşun gibi değerli madenlerin üretimi ve ihracatı, Peru ekonomisinin büyümesinde kritik bir rol oynamaktadır. Peru'nun ihracatının yaklaşık %65'ini bu ürünler oluşturmaktadır. Peru'nun bakır ihracatının çoğu 2025 yılında Çin ve Japonya, altın ihracatının büyük kısmı ise Hindistan, Kanada ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne yapılmıştır. Çinko ihracatının büyük bir kısmı da Çin'e yapılmaktadır.

Ayrıca, 2025 yılı içerisinde madencilik sektörü yaklaşık 250.000 kişiye doğrudan, birkaç milyon kişiye ise dolaylı yollardan istihdam sağlamıştır. Özellikle Peru'nun güneydoğu bölgesinde halkın en önemli geçim kaynaklarından biri madencilik faaliyetleridir.

Peru maden kaynaklarının işletilmesini teşvik etmek için madencilik şirketlerine vergi alanında çeşitli imtiyazlar tanımaktadır. Açık ve basit maden kanunları, sağlanan imtiyazlar ve mükemmel jeolojik potansiyeli sayesinde Peru, maden arama ve çıkarma faaliyetleri açısından cazip konuma gelmiştir. Ayrıca, madencilik firmaları tarafından yapılan makine ve ekipman ithalatının daha düşük maliyet ve daha az bürokratik prosedür ile gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Ülkede maden alanlarının büyük bir kısmı özelleştirilmiş olduğundan, madencilik operasyonları yerli ve yabancı şirketler kanalıyla yürütülmektedir. Peru Enerji ve Maden Bakanlığı tarafından 2025 yılı maden yatırımları raporuna göre Çin %21,1 pay ile Peru'nun maden yatırımlarında lider konumda bulunmaktadır. Çin'i sırasıyla Kanada (%20,1), ABD (%15,9), Meksika (%15) ve Avustralya (%7) takip etmektedir.

Peru Enerji ve Maden Bakanlığı'nın 2025 Madencilik Yatırım Projeleri Portföyüne, ülke genelinde tahmini 64 milyar ABD doları değerinde toplam 67 projenin hayata geçirilmesi çalışmalar başlatılmıştır. Söz konusu projelerin büyük çoğunluğunun bakır madenleri üzerine olması beklenirken, altın ve gümüş de yatırım yapılacak diğer sektörler olarak görülmektedir. Coğrafi olarak, bu projeler yoğunlukla üç bölgede yoğunlaşmaktadır: Cajamarca (%26,1), Apurımac (%18) ve Arequipa (%13). Söz konusu projelere ilişkin detaylı bilgiye aşağıdaki internet adreslerinden ulaşılabilmektedir.

[\(http://www.minem.gob.pe/perumininvest/\)](http://www.minem.gob.pe/perumininvest/)

[https://www.gob.pe/institucion/minem/informes-publicaciones/6722917-cartera-de-proyectos-de-inversion-minera-2025\)](https://www.gob.pe/institucion/minem/informes-publicaciones/6722917-cartera-de-proyectos-de-inversion-minera-2025)

Yapılacak yeni yatırımların maden ekipmanlarına olan talebi de artırması beklenmekte olup, bu durumun söz konusu ürünleri ihraç eden firmalarımız açısından fırsat olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca, Peru'da gerçekleştirilen EXPOMINA ve PERUMIN fuarları maden sektöründeki firmaları bir araya getiren önemli fuarlar olarak dikkat çekmektedir.

- Enerji

Peru önemli hidrokarbon rezervlerine sahip olup, Amazon ve sahil bölgeleri, petrol ve gaz açısından kritik öneme sahiptir. Ülkenin petrol ve doğal gaz kaynakları bulunsada bu alandaki projelere yapılan yatırımlar yetersiz kalmaktadır. Peru'nun Özel Yatırım Teşvik Ajansı (ProInversion) verilerine göre, yapılan yatırımların %2'si petrol ve gaz sektörüne yöneliktir. Bu sebeple, Peru net bir petrol ithalatçısı konumundadır. Peru'nun ana rafine ürünü dizeldir. Net ithalatçı olmasına rağmen Peru, belirli miktarda petrol (ham, nafta ve dizel) ve doğal gaz (sıvılaştırılmış gaz ve nafta) üretmektedir.

Peru'nun 2016 ve 2023 yılları arasında petrol ve doğal gaz üretimini gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Yıl	Petrol (MBLS)	Sıvılaştırılmış Gaz (MBLS)	Doğal Gaz (MBLS)
2016	14,773	34,671	494,930
2017	15,900	33,134	457,050
2018	17,837	31,198	449,244
2019	19,339	31,659	474,234
2020	9,520	17,475	218,450
2021	38,391	81,117	119,508

Yıl	Petrol (MBLS)	Sıvılaştırılmış Gaz (MBLS)	Doğal Gaz (MBLS)
2022	40,538	76,666	117,204
2023	44,369	75,984	120,352

Peru'nun doğal gaz sektörü, özellikle kuzey ve güneydoğu bölgelerindeki yatırımlar sayesinde önemli bir gelişim göstermektedir. Kuzeyde açık deniz bloklarındaki projeler, ülkenin gaz üretimi açısından umut verici görülürken, güneydoğudaki Camisea Projesi, Peru'nun gaz arzının temel kaynağını oluşturmaktadır. Peru'nun doğal gaz sektörü, 2016 yılında Çin'e ait petrol ve gaz şirketinin Camisea yakınlarında doğal gaz bulmasıyla ivme kazanmıştır.

Camisea projesinin bulunduğu bölgenin toplam 8,4 trilyon metreküp kanıtlanmış rezervi olduğu bilinmektedir. 2030 yılına kadar Camisea projesiyle ülkenin doğal gaz üretiminin iki katına çıkması beklenmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak Peru'nun sıvılaştırılmış doğal gaz ihracatı son yıllarda önemli ölçüde artmış ve 2024 yılında ülkenin ilk 10 ihraç ürünü arasında yer almıştır.

Peru'nun kanıtlanmış petrol rezervleri 2020 yılında 700 milyon varil olarak görülmektedir. Artan enerji ihtiyacı dolayısıyla Peru petrol üretimini artırmak için Talara Rafinerisinin modernleştirilmesi projesini hayata geçirmiştir. Söz konusu tesisin modernleştirilmesiyle üretim kapasitesinin günlük 62.000 varilden 95.000 varile çıkarılması beklenmektedir. 2014 yılında yapımına başlanan proje, 2022 yılında tamamlanarak üretim faaliyetlerine başlamıştır.

Peru'da elektrik üretimi için hidroelektrik, termik ve güneş enerjisi santralleri ile rüzgar çiftlikleri mevcuttur. 2023 yılında ülkede toplamda 58,394 GWh elektrik enerjisi üretilmiştir. 2013 yılında Peru'da üretilen elektrik miktarı 39.916 GWh iken, 2023 yılında bu rakama ulaşılması Peru'nun yılları içerisinde elektrik sektörüne yaptığı yatırımların sonucu olarak görülmektedir.

Üretilen enerjinin %47,7'si hidroelektrik santrallerinden, %46,7'si termik santrallerden, %4'ü rüzgar enerjisinden ve %1,6'sı güneş enerjisinden elde edilmiştir. Son yıllarda, solar, rüzgar ve hidroelektrik enerji kaynakları giderek daha fazla kullanılmaktadır.

Perulu veya yabancı gerçek kişiler veya tüzel kişiler elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını yapabilmektedirler. Elektrik üretimi ve dağıtımını, özel sektör ve devlet tarafından işletilen şirketler tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretim ile ilgili olarak, özel sektör pazarın çoğunluk hissesini kontrol etmektedir.

4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ve Diğer Bilgiler

- İş Kültürü

İş görüşmelerinin çoğu, hemen hemen tüm ticaret kurumlarının ve şirketlerin bulunduğu başkent Lima ile Lima'nın ana limanı olan Callao'da yapılmaktadır. İş hayatında takım elbise yaygın olarak tercih edilmektedir. Ülkede İngilizce kullanımı yaygın değildir, bu durum iş dünyası için de geçerlidir. Bu sebeple, orta seviyede İspanyolca bilgisine sahip olmak önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Peru, zengin bir kültürel mirasa, birçok doğal kaynağa ve tüm Amerika kıtasının en iyi mutfağına sahip ülke olarak görülmektedir. Peru gastronomi kültürü ve mutfağıyla gurur duymaktadır, bu nedenle restoranlarda iş anlaşmaları yapılabilmektedir. Bu noktada işadamlarımızın dikkat etmesi gereken husus, ikram edilen yemeği reddetmenin uygun olmayacağıdır. Bu nedenle iş görüşmesine konu olacak yemek rezervasyonlarında hassasiyetlerin önceden belirtilmesinde fayda bulunmaktadır.

Ticaret dünyasında e-posta veya telefon kullanımı yerine yüz yüze iletişim tercih edilmektedir. Toplantılar mutlaka önceden planlanmalı ve onaylanmalıdır. Perulular karar vermek için acele etmezler, ülkemiz insanı aksine sakin ve ağırkanlıdır. Bu nedenle çok kısa sürede iş bağlantıları kurulması oldukça zordur. Kamu sektöründe de bürokratik hantallıklar görülmektedir. Özellikle Güney Amerika'da tatil dönemi olan Ocak Şubat aylarında görüşme planlanması son derece zordur.

Peru`da, Türk dizilerine yoğun ilgi duyulmakta, diziler aracılığıyla ülkemize ve ihraç ürünlerimize yönelik olumlu bir algı bulunmaktadır.

İhracatımızın artırılmasına yönelik olarak firmalarımızın kalıcı olarak Peru'da yer almalarında fayda bulunmaktadır. Doğrudan ithalatçı ile yapılan iş bağlantılarında, ithal edilecek ürünlere çok düşük fiyatlar verilmekte ve pazara giriş için uygun fiyatlar oluşmamaktadır. Ancak, firmalarımızın Peru'da temsilcilik açarak ya da depo tutarak ürünlerini doğrudan alıcılara pazarlamaları durumunda, kar marjları artacak ve elverişli koşullarla pazara giriş yapma imkanı bulacaklardır.

- **Para Kullanımı (kredi kartı, çek dahil)**

Peru'nun resmi para birimi Nuevo sol'dur (Ns), (1 Ns = 100 céntimos). ATM'lerde, bankalarda, büyük otellerde döviz değişimi yapılması mümkün olup, kredi kartı ve çek kullanılmaktadır.

Banka hesaplarının yabancı para cinsinden tutulması veya yurtdışına para yatırılması konusunda herhangi bir kısıtlama veya sınırlama yoktur. Peru, Latin Amerika bölgesinde, yapılan ödemelerde kredi kartı kullanımının en yüksek olduğu ülkelerden biridir.

- **Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması**

Türkiye ile Peru arasında 18 Haziran 2012 tarihinde Ankara'da imzalanan ve gerekli onay işlemleri tamamlanan "Vizelerin Karşılıklı Olarak Kaldırılmasına İlişkin Anlaşma", 12 Haziran 2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Bu çerçevede, resmi (diplomatik, hizmet ve hususi) ve umuma mahsus pasaport hamili Türk vatandaşları, Peru'ya yapacakları seyahatlerinde veya Peru'dan transit geçişlerinde, toplam ikamet süresi ilk giriş tarihinden itibaren 180 gün içerisinde 90 günü aşmamak kaydıyla vizeden muaf kılınmışlardır.

- **Resmi Tatiller (milli gün vb) ve Mesai Saatleri**

1.01.2026 1.01.2026 Yeni Yıl

20.03.2026	20.03.2026	Ramazan Bayramı
2.04.2026	3.04.2026	Paskalya Bayramı
1.05.2026	1.05.2026	İşçi Bayramı
27.05.2026	27.05.2026	Kurban Bayramı
7.06.2026	7.06.2026	Arica Savaşının Yıldönümü ve Bayrak Günü
29.06.2026	29.06.2026	Aziz Peter and Aziz Paul Günü
23.07.2026	23.07.2026	Hava Kuvvetleri Günü
28.07.2026	29.07.2026	Ulusal Bağımsızlık Günü
6.08.2026	6.08.2026	Junin Savaşının Yıldönümü
30.08.2026	30.08.2026	Santa Rosa Günü
8.10.2026	8.10.2026	Angamos Savaşının Yıldönümü
29.10.2026	29.10.2026	Cumhuriyet Bayramı
1.11.2026	1.11.2026	Tüm Azizler Günü (Pazar)
8.12.2026	8.12.2026	Meryem Ana Günü
9.12.2026	9.12.2026	Ayacucho Savaşı Günü
25.12.2026	25.12.2026	Noel Bayramı

Peru'da çalışma saatleri genellikle 08:00 – 17:00 arasındadır. İş görüşmeleri son dönemde kahvaltı ile de birlikte yapılabilmektedir. Öğlen yemekleri ise saat 13:00 – 14:30 arasındadır. Bazı mağazalar ve işletmeler 10:00 – 13:00 ve 16:00 – 20:00 arasında açıktır. Bankalar Cumartesi günü de öğle saatlerine kadar çalışmaktadır.

- Yerel Saat

Peru, Türkiye'nin 8 saat gerisinde yer almaktadır. İş görüşmeleri planlanırken söz konusu saat farkının dikkate alınması tavsiye edilmektedir.

5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler

Peru Ulusal İstatistik ve Bilgi Enstitüsü (INEI) verilerine göre, 2025 yılı itibarıyla ülkede 3.417.954 resmi şirket bulunmaktadır. Bu şirketlerin sektörel dağılımına bakıldığında, ticaret %44, hizmetler %42, imalat %7, inşaat %3, tarım ve balıkçılık %2, madenlerin ve taş ocaklarının işletilmesi %1 paya sahiptir. Ülke çapındaki şirketlerin %48'si Lima'da bulunmaktadır.

- Şirket Türleri (temsilcilik ofisi, yabancı şubesi, ticari acenta dahil)

Çoğunlukla kullanılan şirket türleri: Anonim Şirketler (SA), Az hissedarlı şirketler (Closely held corporation SAC), Halka Açık Şirketler (SAA) ve Limited Şirketlerdir (SRL).

Temsilcilik: Yabancı şirketin Peru'ya atayacağı temsilci için Peru Dışişleri Bakanlığının onayı gerekir. Yetki belgesinin İspanyolca olması zorunludur. Eğer temsilci Peru'lu değilse oturum izni ve/veya iş vizesi sahibi olmalıdır.

Şube: Peru'da yerleşik olsun ya da olmasın şirketlerin şube açması serbesttir. Şirketlerin SUNARP (National Superintendence of Public Registries) isimli kuruluşa kayıt ettirilmesi gerekmektedir. Şubenin ana şirketten bağımsız bir hukuki statüsü yoktur. Şubenin daimi bir yasal temsilcisi ve ana şirket tarafından belirlenen faaliyetlere ilişkin olarak özerk yönetimi vardır.

Ortaklık Anlaşmaları: 3 çeşit ortaklık anlaşması mevcuttur: Hesap Ortaklığı (Müşterek Hesap), Konsorsiyum ve Joint Venture. Bu tarz anlaşmalar tüzel kişilik meydana getirmez ve tescil zorunluluğu yoktur.

- **Şirket Kurma Prosedürü (Başvuru merci, başvuru yapmaya yetkili kişi, istenen evraklar, kuruluş sermayesi vb.)**

Milli ya da yabancı sermayeyle kurulan herhangi bir şirket, şirketler kanununa tabidir. Şirketler kurucu ortakların yapacağı bir sözleşme ile kurulur. Gerçek veya tüzel 2 ortak ve şirket sözleşmesi gereklidir. Şirket sözleşmesi, kurucu ortakların kimliği, şirketin amacı, yöneticilerin pozisyonu gibi detaylı bilgileri içermeli ve bir avukat tarafından onaylanmalıdır.

Şirket kuruluşu için gereken bazı önemli aşamalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Şirketin seçimi,
- Şirket sözleşmesinin hazırlanması,
- Lokal bir bankada şirket adına bir cari hesap açılması,
- SUNARP'a kayıt, Vergi idaresi SUNAT'tan (Superintendence of Tax Administration) vergi numarası alınması,
- Tutulması gerekli olan kanuni defterler, belediye izinleri, ücret bordroları gibi bir takım hususlar için müracaatlar.

Bütün bu işlemler hukuk firmaları vasıtasıyla yapılmaktadır. Peru'da şirket kurmanın maliyeti asgari 1200 soles tutarındadır, ancak sözleşmeye eklenecek hükümlerle bu miktar yükselebilmektedir.

Şirket kurma işlemleri 4-6 hafta arasında tamamlanmaktadır. Peru'da oturum ve çalışma izni olmayanlar için Perulu bir ortağın olması gerekmektedir. Bununla birlikte, şirkette çalışan yabancıların sayısı tüm personelin %20'sini aşmamalı ve yabancı işçiler tarafından alınan toplam ücret toplam maaş bordrosunun %30'unu geçmemelidir.

- **Sigorta**

Peru'nun sigorta ve reasürans sistemini denetlemek ve düzenlemek özerk Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS) sorumluluğundadır. SBS, Peru'daki finans, sigorta, bireysel emeklilik sistemlerini düzenlemek amacıyla Peru Anayasasına uygun kamu kurumu olarak kurulmuştur.

SBS'in özerk statüsü Peru Anayasası tarafından hükme bağlanmıştır. Amaçları, görevleri ve yetkileri 26702 sayılı Finansal ve Sigorta Sistemi Genel Kanunu'nda belirlenmiştir.

<https://www.sbs.gob.pe/normativa-y-estandares/normativa/leyes-de-los-sistemas-supervisados-y-normas-que-las-reglamentan/leyes-principales-de-los-sistemas-supervisados>)

SBS, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerini kapsayan daha sıkı risk yönetimi düzenlemeleri geliştirme sürecindedir. Peru sigorta sisteminde % 100 doğrudan yabancı yatırıma izin verilmektedir. Toplu taşıma araçları için üçüncü taraf sorumluluk sigortası, motorlu araçlar üçüncü taraf yükümlülüğü, havacılık yükümlülüğü ve işçi tazminat sigortası zorunlu sigorta sınıflarından bazılarıdır.

- **Bankacılık Mevzuatı**

Peru'nun finans sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesi özerk Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS) sorumluluğundadır. SBS, Peru'nun finansal sisteminde yer alan finans şirketlerinin istikrarını ve ödeme gücünü sağlayarak kamu yararını korumaktadır.

SBS'in özerk statüsü Peru Anayasası tarafından hükme bağlanmıştır. Amaçları, görevleri ve yetkileri 26702 sayılı Finansal ve Sigorta Sistemi Genel Kanunu'nda belirlenmiştir.

<https://www.sbs.gob.pe/normativa-y-estandares/normativa/leyes-de-los-sistemas-supervisados-y-normas-que-las-reglamentan/leyes-principales-de-los-sistemas-supervisados>)

Peru'nun 2008 yılında değiştirilen Mali ve Sigorta Sistemleri Genel Kanunu, Peru'daki tüm bankalar ve finans kurumları için yeni kurallar ve düzenlemeler getirmiştir. Söz konusu düzenlemede öne çıkan hükümler aşağıda yer almaktadır.

1. Devlet finansal sisteme katılamaz.
2. Finansal sistemin şirketleri, kredileri ve mevduat hizmetlerine ilişkin faiz oranlarını serbestçe belirleyebilirler. Faiz oranlarının sabitlenmesi durumunda, Merkez Bankası tarafından belirlenen limitlere uyulmalıdır.
3. Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS), finansal sistem şirketlerinden kredi çekleri talep ederek bireylerin genel borçlarını görme yetkisine sahiptir.
4. Kamu sisteminden mevduat kabul eden tüm finansal şirketler altı ayda bir en az iki derecelendirme kuruluşundan derecelendirme almak zorundadır.
5. Finansal sistemin şirketlerinin yöneticilerinin ve çalışanlarının, müşterinin yazılı izni olmadan müşteri mevduatı ile ilgili herhangi bir bilgiyi paylaşmaları yasaktır.

- **Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci gibi bilgiler)**

İş Vizesi: İş vizesi, başvuru yapılan ülkenin Peru Büyükelçiliği veya Peru Göç ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (DIGEMIN) tarafından verilmektedir. Bu tür vizelerin verilmesi normalde 5 gün sürmektedir, ancak daha yüksek bir ücret karşılığında bir günde de verilebilmektedir. Başvuru ücretinin yanı sıra, başvuru sahiplerinin aşağıdaki belgeleri sunmaları gerekmektedir:

- İki adet vesikalık fotoğraf
- İş sözleşmesinin fotokopisi

- Geçerli pasaport
- Son Banka Hesap Durumu
- İş Referans Mektupları
- Gidiş-dönüş uçak bileti rezervasyon belgesi

Sahibine, veriliş tarihinden itibaren genellikle 6 veya 12 aylık bir süre içinde Peru'ya girme hakkı vermektedir. İş vizesinde maksimum kalış süresi 365 gün içinde 183 günü aşmamalıdır.

Çalışma Vizesi: Çalışma vizesi yabancı uyruklu kimlik kartı olarak da kullanılmakta ve Peru'da iş sözleşmesi olan yabancılar için Vize ve Göçmenlik Kurallarına göre verilmektedir. İş sözleşmesinin en az (1) yıl olması gerekmekte ve bu çalışma vizesi ile Peru'da çalışma hakkı temin edilmektedir. Çalışma vizeleri Göç ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (DIGEMIN) tarafından düzenlenir. Başvuru sahipleri, onaylı bir çevirmen tarafından İspanyolcaya çevrilmiş aşağıdaki belgeleri sunmalıdır:

- Ödeme belgesi
- Pasaport fotokopisi
- Şirket tarafından imzalanmış ve noter veya DIGEMIN tarafından onaylanmış iş sözleşmesi

Yabancılar için çalışma izni

1. Önce yabancı işçi Peru'ya göçmen turist statüsü ile girer, çalışmaya başlamak için DIGEMIN'den izin almak zorundadır.
2. Bu yetki alındıktan sonra Peru'da bir iş sözleşmesi imzalayabilir.
3. İş sözleşmesi imzalandıktan sonra, firma tarafından Çalışma Bakanlığı'na sunulmalıdır.
4. Sözleşme, Çalışma Bakanlığı tarafından onaylandıktan sonra, işçi geçici veya yerleşik göçmen statüsü almak için tüm belgeleriyle (sözleşme, kimlik, pasaport) DIGEMIN başvurmalıdır.
5. Nihai olarak, firma, çalışanı SUNAT'a (vergi kayıt sistemi) kaydetmelidir.

Sözleşme sadece birkaç ay sürerse, işçi, geçici işçi veya geçici göçmenlik için başvurabilir, bu da Peru'da 183 güne kadar kalmasına izin verir.

Yatırımcı Vizesi: Mevcut bir Perulu şirkete veya girişimci tarafından kurulmuş olan şirkete 500.000 sol yatırım yapma durumunda Yatırımcı Vizesi verilebilir. Bir yatırımcının vizesi (1) yıl için geçerlidir, ancak Peru'da çalışma hakkı vermez. Yatırımcının ayrıca, işin ilk yılında (5) yerel personeli istihdam etmeyi garanti etmesi ve şirketin iş planını sunması gerekmektedir.